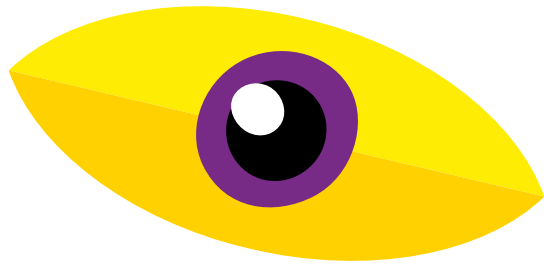

Terugblikken

De vakgroep komt terug samen. Er ontstaat een organisch gesprek over de gegeven les. De documentatie over de les wordt op tafel gelegd. Het krijgt een plaats naast het materiaal uit de eerste sessie dat we telkens terug op tafel leggen. Er wordt benoemd of de les een antwoord gaf op de geformuleerde zorg. Ook wordt de vakdidactische waarde van de les onder woorden gebracht. Tot slot bespreekt de vakgroep hoe dit traject kan voortleven in de vaklessen, in de vakgroep ...

Vakgroepvergadering

De les wordt overlopen. Verschillende leraren brengen verschillende perspectieven binnen. Iedereen geeft input tijdens dit overleg. Zowel de vakleraren die voor de klas stonden als de vakleraren die observaties gedaan hebben, komen aan bod. Het samenspel tussen lesinhouden en lesvormen staat steeds centraal tijdens het gesprek. Doorheen het gesprek wordt er niet stapsgewijs gewerkt. Het verloopt organisch. De vakgroep kan ervoor kiezen om iemand aan te duiden als moderator.

De relatie met de gestelde zorg wordt opgezocht op het moment dat de bespreking voltooid lijkt te zijn. De groep benoemt op welke manier de les een antwoord heeft kunnen bieden op de gestelde zorg. Ook wordt de vakdidactische waarde van de les onder woorden gebracht.

Met de vakgroep aan de slag!

Deze publicatie presenteert een alternatief traject voor een vakgroep die zich inhoudelijk verder wil verdiepen. Als vakgroep volg je een traject in vijf verschillende stappen die telkens zijn opgevat als een gezamenlijke activiteit met de hele vakgroep.

Het traject vertrekt vanuit de liefde voor het vak zoals die een vakleeraar nauw aan het hart ligt. Het delen van deze liefde en het elkaar ontmoeten als vakleraren binnen de contouren van een vakgroep staan centraal. Maar het delen van zorgen maakt evengoed deel uit van het parcours. Deze publicatie voorziet een vakdidactisch traject waarbij de vakgroep samen een les of een lessenreeks ontwikkelt en deze in de praktijk realiseert.

Enkele spelregels zijn belangrijk:

- Voorzie voldoende tijd voor elk van de vijf verschillende stappen. Tijd en ruimte zijn onmisbare schakels voor het welslagen van het traject.
- Elke stap vraagt een apart moment. Twee of meerdere stappen in één keer bespreken tijdens een vakgroepvergadering is geen goed idee.
- Gun de verschillende stappen exclusieve tijd. Een stap bespreken als één van de agendapunten op een vakgroepvergadering raden we ten stelligste af.
- Het is belangrijk dat één iemand het traject coördineert.
- Klop op voorhand goed af wat jullie definitie is van de vakgroep: een vakgroep per graad, een graadoverstijgende vakgroep, een vakgroep voor één specifiek vak of een cluster van vakken ...
- Enkele afspraken doen wonderen: elkaar laten uitspreken, steeds een kort verslag opstellen, het materiaal steeds in het midden leggen ...

Art of Teaching – UCLL Research & Expertise

Deze creatie werd uitgewerkt door Tobias Frenssen & Johan Ardui. Zij zijn als vakdidactische onderzoekers verbonden aan het expertisecentrum Art of Teaching van hogeschool UCLL. De publicatie is het resultaat van het PWO-project *Team-teaching met de vakgroep* binnen UCLL Research & Expertise.

Meer informatie: tobias.frenssen@ucll.be

De auteurs wensen de volgende personen te bedanken voor hun betrokkenheid en feedback tijdens het project: Job De Meyere, An Dumoulin, Laura Tamassia, Véronique Punie & de leraren van de vakgroep Kunst van het Junior Atlas College Genk.

Concept & Vormgeving: Anika Franke – www.anika-franke.com, Anke Paganetty – www.zum-laubenvogel.de

Geven van een les

Tijdens de realisatie van de vakles zijn verschillende leraren van de vakgroep betrokken. De invulling van ieders opdracht werd tijdens de voorbereidingsfase vastgelegd. Het lesontwerp biedt ruimte voor een eigen invulling als leraar. De inhoud staat centraal tijdens de les. Door de focus op de inhoud klinkt een antwoord op de geformuleerde zorg op de achtergrond.

Een les met focus

Samen duiken leerlingen en leraren tijdens de les in het vak om zo tot een gefocust lesverloop te komen. Het lesmateriaal is de springplank om dit onderwerp als groep te verkennen. Verschillende perspectieven op de inhoud worden besproken, keuzes worden gemaakt. Tijdens de les treden de leraren op als gids. De lessen hebben een inhoudelijke insteek. Leraren zoeken openingen om leerlingen mee te nemen in de gekozen inhoud. Het is een collectief moment, waarbij de lesinhouden verbindend werken.

Tobias Frenssen & Johan Ardui

Met de vakgroep aan de slag ...

HOE?

Een inspiratiegids voor een intensief traject met vakgroepen op een secundaire school.

oefeningen – vragen voor de vakgroep – de liefde voor het vak – samen een les ontwerpen – samen zorgen delen – samen als vakleraren aan de slag, niet ten koste maar ter versterking van de liefde voor het vak

Voorbereiden van een les

Als vakleraren creëren we samen een vakles die we gebruiken om de geselecteerde zorg te onderzoeken. Vanuit de inhoud ondernemen we een poging om een antwoord te bieden op die zorg. Dit antwoord heeft de vorm van een lesontwerp.

Samen creëren

Een atelierynamiëk heerst. Inhouden worden naar voor geschoven. Werkvormen worden hieraan gekoppeld. Er wordt op internet gezocht. Onderdelen van eerdere lessen worden gedeeld. Tijdens dit werkmoment wordt de zorg nog eens uitgedrukt, zodat de nabijheid tussen het lesontwerp en de zorg bewaakt kan worden. De vakinhoud is steeds motor van het enthousiasme.

Niet alle betrokken leraren nemen dezelfde positie ten opzichte van het lesontwerp aan. Sommige vakleraren hebben een grote zelfzekerheid in het aandragen van inhoud. Andere vakleraren werken op een meer zoekende manier. Ideeën worden omarmd, kritische vragen worden gesteld en op een bepaald moment wordt er naar een nieuwe datum gezocht. Dit voorbereidingsproces vraagt om verschillende bijeenkomsten. Het is tijdsintensief. De momenten waarop er fysiek samengewerkt wordt, geven energie.

De vakgroep kunst vertrekt vanuit hedendaagse, experimentele kunst. Veel voorbeelden worden door de kunstleraren gedeeld. Deze werken lijken in relatie te staan tot de zorg voor vakdidactisch

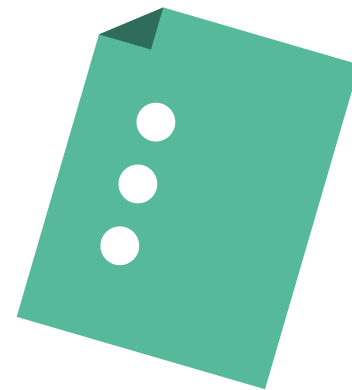
experiment. De vakgroep wil dit meer ruimte geven in de lessen op school. Uiteindelijk heeft de groep een lesontwerp uitgewerkt waarin leerlingen via een carrouselstelsel kennis maken met een hedendaagse kunstenaar.

De vakgroep Frans kiest voor Franse poëzie. De leraren werken samen een lesbundel uit. Het genieten van poëzie staat in het begin van de bundel centraal. Dit wordt sterk gekoppeld aan de Franse cultuur. Op het einde van de lessenreeks wordt er ingezet op het schrijven van een eigen stuk poëzie. De lessen worden door één leraar gegeven. Als de leerlingen hiervoor open staan, zal er een publicatie verschijnen waarin de gedichten van verschillende klassen gebundeld worden.

Een plan van aanpak

Ook tijdens het voorbereidingsproces wordt er nagedacht over wie de les in de praktijk zal geven.

Tot slot worden er nog afspraken over het documentatieproces gemaakt. Wie zal het verloop van de les documenteren? Hoe zal deze documentatie verlopen? Hoe komt de les als vakdidactische praktijk in beeld?

Het materiaal van het vak in het centrum

Wat maakt een leraar zo uniek? Hij is gepassioneerd door een welbepaald vak en de manier waarop de wereld zich doorheen dat vak laat zien. Samen met zijn leerlingen wil de leraar deze wereld steeds verder bestuderen!

Een vakgroep: een groep gepassioneerde leraren

Een vakgroep brengt verschillende leraren samen en wordt geconfronteerd met administratieve en operationele taken. Vaak zijn er ook inhoudelijke uitdagingen aan de orde. Wat als de liefde voor het vak van de vakleeraar het uitgangspunt wordt van een intens traject met een vakgroep?

Geen woorden zonder materialen

In dit traject speelt concreet materiaal een belangrijke rol. Het drukt uit waarom een leraar een welbepaald vak wil onderwijzen. Het meegebrachte materiaal is hierdoor krachtig en kwetsbaar tegelijk. Kwetsbaar want verwijzend naar heel persoonlijke keuzes van leraren; krachtig want verwijzend naar het didactisch engagement om die wereld van het vak steeds weer te willen verbinden met leerlingen.

Het materiaal in het midden

Het traject dat we voorstellen geeft dit materiaal een centrale plaats. We stellen voor dat elke leraar dit materiaal in het midden legt. Zo wordt het materiaal de collectieve focus van de vakgroep. Wat leraren op dat moment met elkaar verbindt, is niet zozeer de organisatorische cluster van een vakgroep of de administratieve taken die moeten worden uitgevoerd, maar een collectieve focus op de liefde voor het vak.

Om deze focus consequent voor ogen te houden, is het van belang om tijdens de verschillende stappen van het traject dit materiaal in het midden te leggen. Het verbindt de groep op een unieke manier. Het is de vertaling van de liefde voor het vak en verwijst naar een gezamenlijk educatief engagement: leerlingen de wonderde wereld van het vak laten zien.

“Aimer, ce n'est pas se regarder l'un l'autre, c'est regarder ensemble dans la même direction.”

Antoine de Saint-Exupéry

Samen zorgen bespreken

Wat is momenteel een bedreiging voor mijn liefde voor het vak? Wat baart me vandaag de dag zorgen als ik kijk naar mijn engagement als vakleeraar?

Deze twee vragen stellen we bij aanvang van de vakgroepvergadering. De focus ligt op zorgen die zich binnen het terrein van de vakleeraar bevinden.

De zorg over bijvoorbeeld de geografische inplanting van het schoolgebouw kan uitgesproken worden. De impact van de vakgroep op deze zorg is wellicht erg beperkt. Op vlak van didactische aanpak, visie op het vak, lesorganisatie ... heeft de vakgroep wél impact.

Zorgen van vakleraren

De materialen voortgekomen uit de vorige sessie, liggen als stille getuigen op tafel. Iedere leraar krijgt enkele minuten de tijd om een antwoord op de gestelde vragen te noteren. Dit gebeurt in stilte. Vervolgens doen we de ronde. Iedereen komt aan bod. Persoonlijke antwoorden worden verwoord. De groep reageert, een debat ontstaat. We bewaken de timing, zodat iedereen het forum krijgt. Vanuit de bedreigingen en zorgen die klonken, zoeken we in het tweede deel van de vergadering naar (indirecte) verbanden met de passies die in de eerste sessie via de materialen geformuleerd werden.

Inkijk in het werk van vakgroepen: Een te rigide didactische aanpak van de lessen kunst wordt als zorg verwoord. Dit past niet bij het vak kunst. Tijdens de vorige sessie had een collega juist die tegendraadheid van de kunst als passie gedeeld. Een afbeelding van een controversieel, maatschappelijk werk illustreerde dit. Hoe kunnen we dit naar de vakdidactiek vertalen?

Handboeken Frans die in de school gebruikt worden, hebben een sterke focus op het communicatieve aspect van de taal. De focus op functionaliteit in de context van het schoolvak Frans wordt als een bedreiging ervaren. Een roman uit de vorige sessie ligt nog op tafel. Bij deze roman vertelde een collega dat de passie voor het vak Frans voortkwam uit een liefde voor Franse literatuur en cultuur.

Een collectieve zorg

Op het einde van de sessie wordt één zorg of bedreiging geselecteerd. De link met de materialen uit de eerste bijeenkomst, die nog steeds op tafel liggen, wordt gelegd. Zo worden de eerste en de tweede sessie met elkaar verweven. Een interessante spanning tussen passie enerzijds en zorg of bedreiging anderzijds ontstaat.

Liefde voor het vak uitgedrukt

Waarom heb je voor het onderwijs gekozen? Waardoor ben je als leraar zo gefascineerd? Waarom ben je leraar in een welbepaald vak geworden? Hoe zou je jouw liefde voor het vak kunnen uitdrukken? Zijn er bepaalde concrete materialen aan de hand waarvan je iets kan vertellen over je liefde voor het vak?

is op dit moment niet aan de orde. Wat telt is het verhaal van een vakleeraar dat iets vertelt over de keuze voor het onderwijs. Het voorwerp wordt meegebracht en steeds in het midden op de tafel gelegd.

De kracht van de kwetsbaarheid

Wat volgt zijn sterke verhalen, krachtig door hun kwetsbaarheid. Het zijn vaak persoonlijke verhalen die we nog nooit tegen onze vakcollega's verteld hebben. Wie weet leer je elkaar als collega's beter kennen!

Verbonden door de liefde voor het vak

Het resultaat is een vakgroep die niet verbonden is door administratieve of operationele taken, maar wel door een gezamenlijk educatief engagement: de wonderde wereld van het vak laten zien aan kinderen en jongeren.

Een aantal spelregels

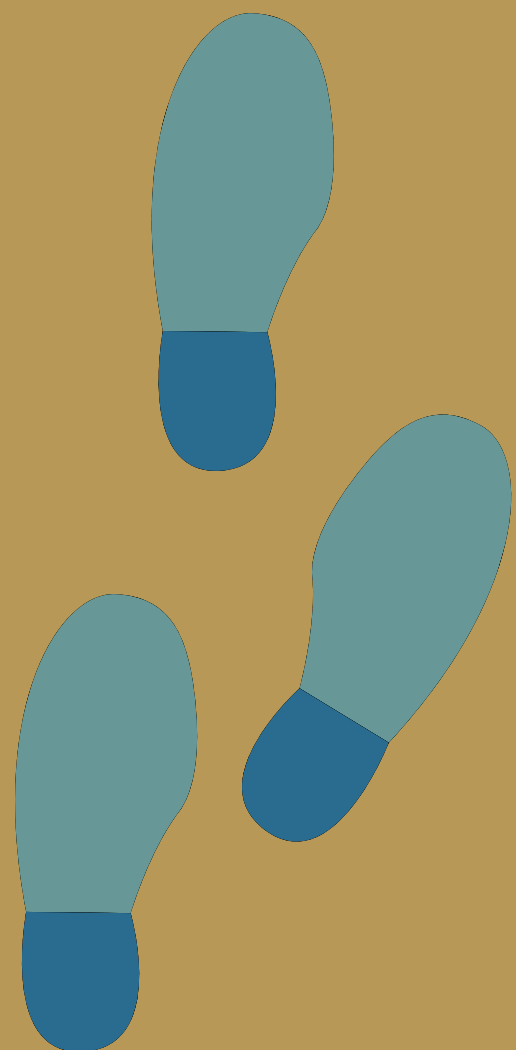
Het enige agendapunt van de bijeenkomst van de vakgroep is het uitwisselen van deze concrete materialen. Ieder van jullie krijgt de tijd en de ruimte om je voorwerp in het midden te leggen en iets te vertellen over de manier waarop dit voorwerp symbool staat voor de keuze voor het onderwijs. *Waarom heb ik voor het geven van dit vak gekozen?*

Het is belangrijk dat we elkaar laten uitspreken. Er zijn geen goede of foute verhalen. Integendeel, er zijn hier alleen maar krachtige persoonlijke getuigenissen. Het is geen goed idee om elkaar hierover te bevragen. Het kan verleidelijk zijn om te reageren vanuit je eigen verhaal ... maar dat

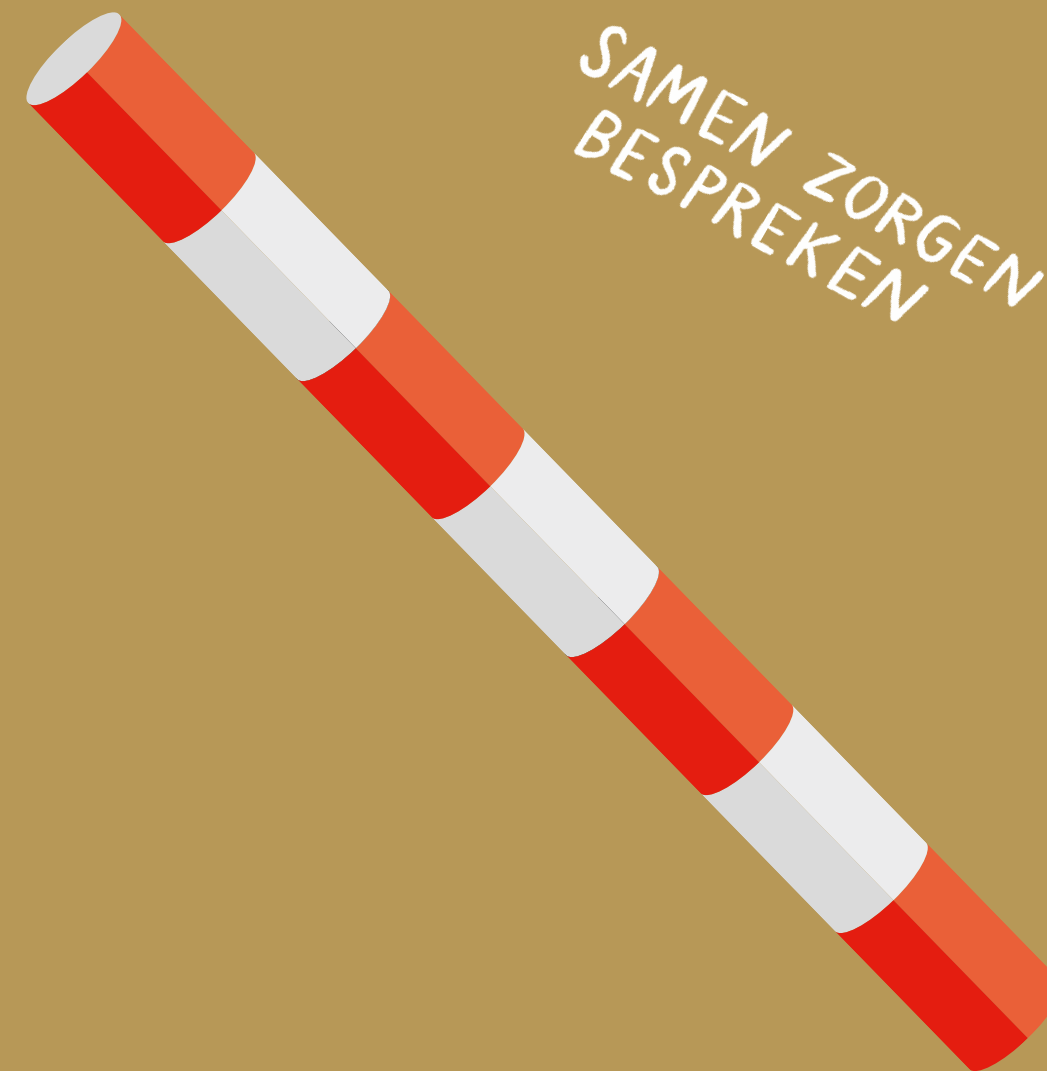

VOORBEREIDEN
VAN EEN LES

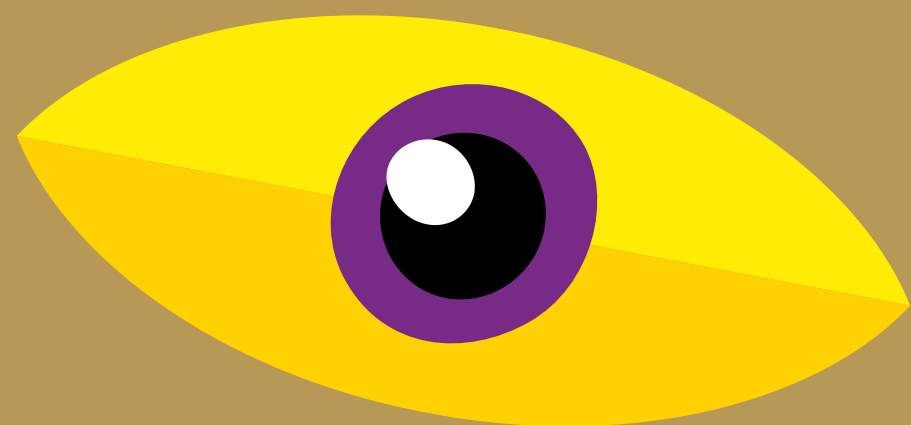

GEVEN
VAN EEN LES

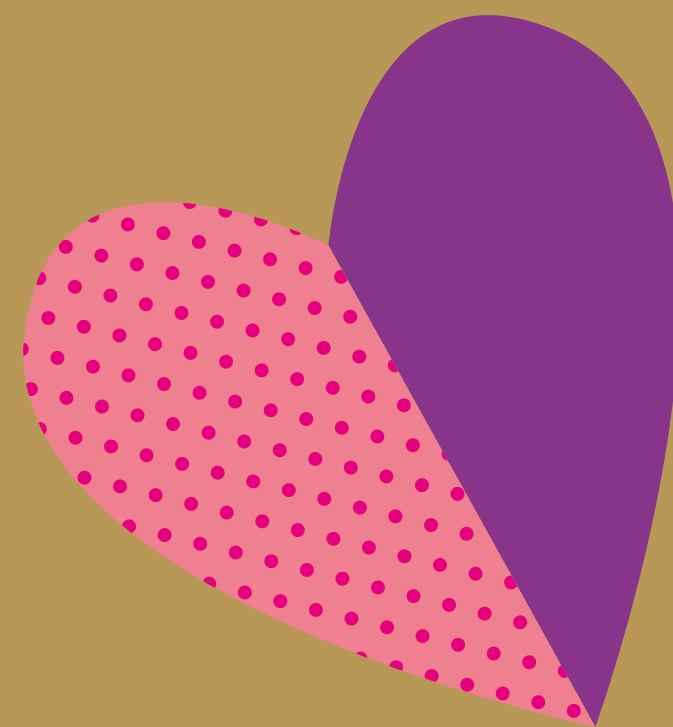
LEERMATERIAAL CENTRAAL

SAMEN ZORGEN
BESPREKEN

TERUGBLIKKEN

LIEFDE
VOOR HET VAK
UITGEDRUKT